

Naša SKUPNOST

glasilo szdl ljubljana moste-polje

25. Maj

UMETNIŠKA PRILOGA

8. ŠTEVILKA
DECEMBER 1979

V PETO LETO

Priloga Naše skupnosti z optimističnim naslovom 25. MAJ, simbolom dneva mladosti, stopa v peto leto.

Vsebina oziroma zasnova, ki je bila dogovorjena obenem z odločitvijo, da priloga začne izhajati, v načelu še vedno velja. Z umetniško prilogo smo želeli in to želimo tudi naprej predvsem omogočiti mladim ustvarjalcem iz naših šol in delovnih organizacij, da se nam predstavljajo s svojimi najboljšimi literarnimi in likovnimi deli. Zadnji dve leti se jim pridružujejo tudi mladi fotografi, organizirani v foto sekciji KUD Vide Pregarc.

Nadalje želimo predstavljati vse pomembnejše kulturne in znanstvene

ustvarjalce, ki so živeli in ustvarjali v naši občini, tako da se seznanimo tudi z našo kulturno preteklostjo. Pomemben del priloge pa je namenjen spominom na velike zgodovinske dni — na predvojni delavski in revolucionarni narodnoosvobodilni boj.

Taka je bila in taka bo vsebina tudi v bodoče. Moramo pa predvsem skrbeti za večjo kvaliteto prispevkov, pestrost in raznolikost sestavkov in avtorjev, tako da bo priloga vsebinsko čim bogatejša in bodo bralci vedno raje segali po njej. To pa je odvisno največ od tega, da bomo s čimveč kvalitetnimi prispeki sodelovali v prilogi. Zato vabimo besedne, likovne in fotograf-

ske ustvarjalce, da s svojimi najboljšimi prispevki sodelujejo v prilogi, aktiviste predvojne delavskega in revolucionarnega narodnoosvobodilnega boja pa, da svoje bogate spomine na pomembne dogodke zapišejo in nam jih pošljejo.

Ustalila se je praksa, da izide letno sedem števil umetniške priloge. To ni izredno veliko, vendar dovolj, da se oglašite vsi, ki vam izpoved ne da miru pa želite to izraziti tudi drugim.

Naj končam z željo, da bi bil naš mali jubilej izpovedno še bogatejši, kot so bila prva leta naše umetniške priloge s simboličnim naslovom dneva mladosti: 25. MAJ.
MARJAN MOŠKRIČ

Foto: JANEZ JUVAN

BORIS MAJER se je rodil l. 1919 na Colu pri Vipavi. Kmalu se je družina preselila v Ljubljano in l. 1925 na Kodeljevo (Ob Ljubljani št. 16, kjer živi Boris s svojo družino še sedaj; le med vojno je živel — kolikor je bil v Ljubljani — pri svojem stricu Milanu Rovanu v Klunovi ul. št. 16). Štiri razrede osnovne šole je končal v Mostah, gimnazijo pa na Poljanah in l. 1937 tam maturiral. Na ljubljanski univerzi je študiral slavistiko s slovenščino kot glavnim predmetom in junija l. 1941 diplomiral.

Že kot študent je bil sprejet v SKOJ. V narodnoosvobodilnem gibanju je začel aktivno sodelovati julija 1941, in sicer v univerzitetni organizaciji OF na filozofski fakulteti. Septembra 1941 se je povezal v OF in SKOJ na Kodeljevem, kjer je že naslednjega meseca postal sekretar SKOJA in to ostal do konca junija l. 1942, ko je bil odveden v koncentracijsko taborišče Gonars in nato v Treviso. Tudi tam je bil povezan z OF in aktivno sodeloval pri vseh njenih akcijah.

Avgusta l. 1943 se je vrnil iz internacije in se znova povezal v slojevske organizacije na Kodeljevem. Od 1. septembra l. 1943 do konca februarja l. 1944 je bil sekretar Skoja rajonskega komiteja Moste, od decembra dalje pa tudi član okrožnega komiteja SKOJ za Ljubljano in okolico.

V začetku februarja l. 1944 je bil sprejet v KP, konec istega meseca pa je odšel v partizane, kjer je opravljal različne politične funkcije.

Po osvoboditvi je bil direktor Cankarjeve založbe, kjer je tudi

prevajal in urejal klasična marksistična dela. V letih 1952 — 59 je poučeval filozofske predmete na ljubljanskih srednjih šolah, nato pa nadaljeval to delo na filozofski fakulteti, kjer je bil l. 1960 izvoljen za višjega predavatelja in za predstojnika filozofskega oddelka, kar je s krajšimi presledki ostal do l. 1970.

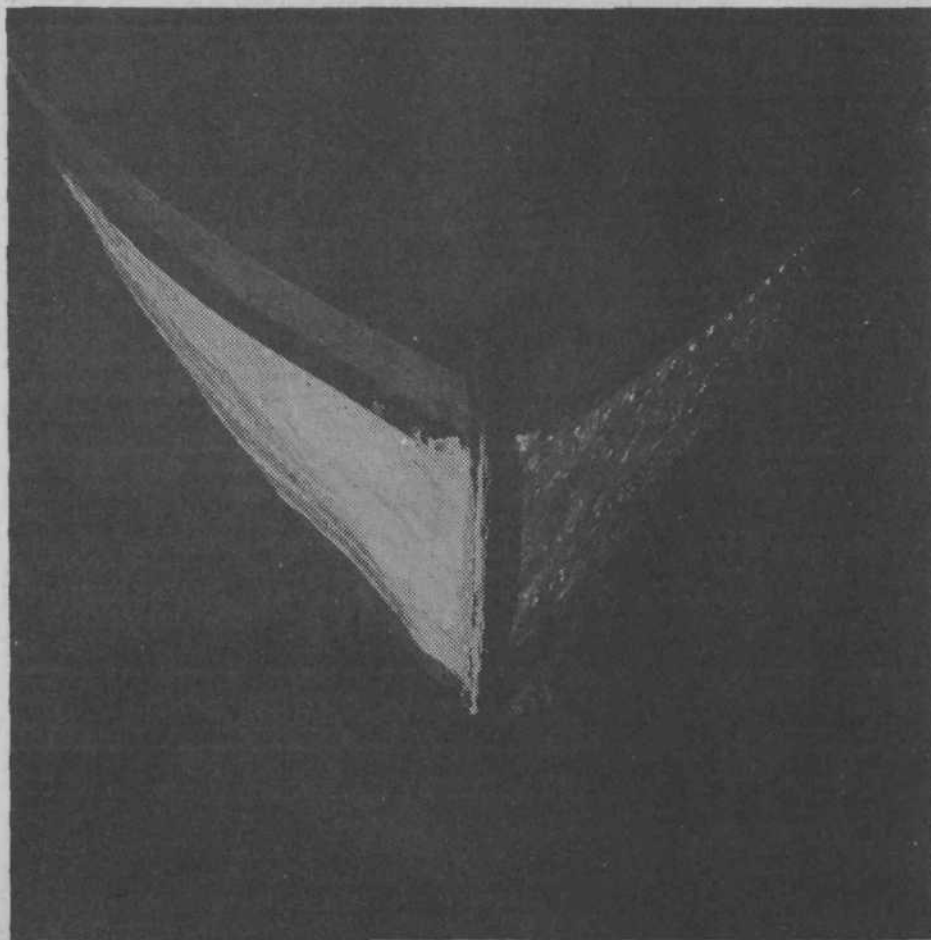
Delal je tudi v inštitutu za sociologijo in filozofijo pri ljubljanski univerzi in bil zelo aktiven v slovenskem filozofskem društvu, pri revijah Teorija in praksa ter Anthropos. L. 1968 je doktoriral z delom Med znanostjo in metafiziko in zanj prejel nagrado Sklada B. Kidriča. Izvoljen je bil za izrednega, l. 1972 pa za rednega profesorja na filozofski fakulteti. Istega leta je bil imenovan za predstojnika marksističnega centra pri CK ZKS.

Na VI. in VII. kongresu ZKS je bil izvoljen za člana CK ZKS. Bil je tudi predsednik komisije za idejna vprašanja kulture pri CK ZKS in član sektariata CK ZKS, po VII. kongresu ZKS pa je postal tudi član predsedstva CK ZKS.

Na VIII. kongresu ZKJ in l. 1976 je bil izvoljen tudi za člana CK ZKJ. Od l. 1975 je dopisni član slovenske AZU.

Napisal je okoli sto razprav, sestavkov, poljudnih strokovnih člankov in političnih razprav, prevajal je V. I. Lenina, K. Marxa, F. Engelsa in G. V. Plehanova. Med njegovimi znanstvenimi deli naj poleg disertacije omenimo Strukturalizem — poskus filozofske kritike (1971), Osnove dialektičnega materializma (izbrana poglavja, 1975), Smisel in značaj Marxovega pojmovanja materializma (1976).

SVOBODNA, NEPODKUPLJIVA, ANGAŽIRANA UMETNOST

Čoln II.

Foto: T HOMIR PINTER

Najbrž ne more biti dvoma, da se kulturna ustvarjalnost, kultura v širšem in ožjem pomenu besede, vse globlje vključuje v samoupravne tokove združenega dela, da postaja vse bolj ena najpomembnejših razsežnosti našega družbenega razvoja. Vendar pa je to močno zapleten, često tudi protisloven proces, v katerem se mešata staro in novo in v katerem si novo še zelo težko in ne vedno uspešno krči pot. To ne velja samo za še zmeraj premalo domišljene in samoupravno učinkovite institucionalne rešitve, temveč predvsem za idejno, filozofsko, družbeno vsebino kulturne produkcije, za njeno družbeno sporočilo. V tej točki pa — tako menim — od zadnjih kongresov sem nismo napravili bistvenega koraka dalje. Še vedno v glavnem samo kritiziramo tisto, kar smo kritizirali na teh kongresih, se zavzemamo za tisto, za kar smo se na njih zavzemali, nismo pa zoper vse to, kar smo kritizirali in kar še vedno kritiziramo, postavili dovolj družbeno poglobljene, teoretično izdelane, estetsko in umetniško domišljene alternative, da bi tako uresničili tisto, za kar smo se ne samo zavzemali, ampak tudi zavezali.

Poglavitno protislovje našega današnjega kulturnega trenutka vidim v tem, da smo sicer dokaj uspešno vključili kulturno produkcijo v samoupravne tokove naše družbe, da smo kulturi odprli široke možnosti samoupravnega razvoja (čeprav tudi s tem ne moremo biti še povsem zadovoljni), da pa nismo hkrati dosegli globljega vsebinskega preloma v idejni in umetniški

kvaliteti te produkcije, ki je po svojem idejnem in umetniškem sporočilu, po tem, kar izpoveduje in kakor izpoveduje, dostikrat zelo daleč od živih tokov in resničnih problemov našega včerajšnjega, današnjega in jutrišnjega življenja. Koliko je današnja umetniška (in kulturna produkcija sploh) ustvarjalno udeležena v našem življenju, ne zgolj kot njegovo kritično ogledalo, še manj kot apologija, temveč kot ustvarjalec kulture in umetniške zavesti epohe, ki jo gradimo, še več: njene kulturno-umetniške razsežnosti, ki daje vsakemu zgodovinskemu obdobju njegov specifični izraz, smisel in veličino? Če se danes v delu sodobne umetniške produkcije pojavlja mišljenje, da se umetnost danes lahko umakne iz življenja, da je danes umetnost lahko samo še neobvezujoča igra barv, tonov, vizualnih in slušnih efektov, gledaliških »sredstev« itd. brez karkšnegakoli idejnega, družbenega in v skrajni konsekvenci celo eksistencialnega sporočila, da je napočil čas, ko se lahko umetnost ukvarja le še sama s seboj — je to izraz napačne ocene tako današnjega zgodovinskega trenutka kot najglobljega bistva umetnosti same.

Sodobna zgodovinska epoha je eno najbolj dramatičnih, zapletenih, protislovnih prelomnih obdobji v vsej dosednji zgodovini človeštva, čas velike človeške zgodovinske drame, ki ji nihče ne more napovedati in še manj zagotoviti, kakšen bo njen razplet. Ali naj ta drama, katere aktivni ustvarjalci smo mi sami in ki posega s svojimi neizprosni, mnogokrat strašnimi dilemami v življenje vsakega izmed nas, v najskritejše kotičke individualne človekove eksistence, prav tako kot celih množic in narodov, ostane zunaj umetnosti, zunaj ustvarjalnega umetniškega napora, da se dokopije do tistega svojega izraza, ki ji ga lahko da samo umetnost — in ali sploh more ostati zunaj?

Umetnost je najsilovitejša erupcija človekove ustvarjalnosti, krik, ki bi človeka zadušil, če ne bi mogel »odpreti grla«, če ga ne bi mogel izraziti. In čim dramatičnejše so dileme, tem hujši je pritisk, ki rojeva umetniško erupcijo, tem silnejši je njihov, umetniški izraz. Umetnost, ki se odpoveduje velikim temam življenja, ki se umika v neobvezujočo igro z golo formo, z zunanjimi atributi umetnosti, ki noče več nositi v svojih prsih »pekla ali neba«, preneha biti umetnost, krik, erupcija, ustvarjanje ter se spremeni v dekoracijo, tapiserijo, ornamentiko, kombinatoriko, ki jo lahko posname in v neomejeni količini producira poljuben računalnik. In to — se mi zdi — bo nemara končna usoda tega rokava »umetnosti«. Naj bi bila to tudi usoda umetnosti sploh? V luči alternative, ki jo postavljamo nasproti tako meščanskemu svetu kot državno administrativnim enačicam socializma, umetnost ne more biti niti golo artistično poigravanje s formo niti pedagoška hvalnica socializmu in njegovim herojem, temveč umetniški spoprijem z dramatičnimi dilemami in protislovi današnjega časa in človeka v vsej njihovi kompleksnosti in zapletenosti, razkrivajoč in hkrati ustvarjajoč umetniški izraz in obraz epohe, ki jo živimo, tisto razsežnost našega bivanja, ki mu je ne more dati ne znanost, ne filozofija, ne ekonomika, ne politika, ki je pridržana umetnosti, ki jo lahko kleše samo umetnost »s silnimi sredstvi lepote«. Alternativa, ki se ji je zavezala naša družba, potrebuje svobodno, nepodkupljivo, angažirano umetnost, ne kot

Morda še
bolj zaradi
vpliva ...
Foto SG

okras, Jopolnilo, apologijo obstoječega, temveč kot revolucionarno strast, ki jo žene zmeraj dalje in dalje kot nenehno dialektično preraščanje, radikalizacijo in izziv. Alternativa, ki smo se ji zavezali, vključuje umetnost v svoj osvobodilni program zato, da bi življenje postajalo vse bolj umetniško, se pravi celovito, vsestransko, bogato, kar pa hkrati pomeni, da mora postajati tudi umetnost sama vse bolj življenjska, vsestranska, celovita, bogata. Ustvariti hočemo družbene odnose, v katerih bogastvo umetnosti ne bo nadomestek za revščino življenja, pa tudi (potrošniško) bogastvo življenja nadomestek za revščino umetnosti. Alternativa, ki smo se ji zavezali, stremi k združitvi obojega, življenja in umetnosti, k bogastvu umetniškega življenja in življenjske umetnosti.

To je seveda samo nekaj misli za diskusijo o mestu in vlogi umetnosti v razvoju naše družbe, ki nam bi bila najbrž zelo potrebna, ker so danes o tem med nami

očitno zelo nasprotujoča si stališča. Ne samo o mestu in vlogi umetnosti, temveč morda še mnogo bolj o bistvu in značaju samega umetniškega ustvarjanja. Menim, da bi bila za to potrebna potrpežljiva, strpna, teoretično, idejno, filozofsko, estetsko razmišljajoča diskusija, v kateri bi bili vsi udeleženci pripravljeni poslušati drug drugega, razumeti drug drugega, predvsem pa upoštevati stvarne argumente. Samo v ozračju sproščene, svobodne, vsestranske poglobljene, toda hkrati idejno in estetsko zavezujoče razprave bi se lahko začela oblikovati tista konstruktivna, ustvarjalna antiteza, za katero bi se lahko opredelili in jo sprejeli vsi resnični ustvarjalci, ki nam bi omogočila, da bi kulturno, umetniško snovanje še globlje vključevali v izgradnjo naše samoupravne socialistične vizije osvobojenega dela in človeka, da bi ta »prekleti svet« ne samo ljubili, temveč ga tudi revolucionarno spreminjali in mojstrili.

BORIS MAJER

LIK JOŽETA MAZOVCA

Spominjam se svojih mladih dni, ko sem še kot pastirček dnevno zahajal na drugo stran Ljubljane v Sp. Kašlju do pod Debnega vrha, na velik travnik. Tam sem s Francem Grumom in drugimi preživel veliko prijetnih dni. Konec travnika je stala polkmečka hišica, kjer se je po domače reklo pri Gmajnarjevih. V hišici je živela 11-članska, živahna in družabna družina, h kateri je marsikdo rad zahajal kot na nekako najbližjo izletniško točko.

V tej družini se je leta 1904 rodil najstarejši sin Jože, ki ima velike zasluge pri kulturnem in političnem razvoju Zaloga in okoliških vasi.

Kmalu po končani šoli v Zalogu je Jože dobil delo v Papirnici Vevče, in sicer kot pomočnik šoferja Černeta (Kenika) iz Zaloga. Vozila sta edini (in prvi) kamion Papirnice Vevče. Černe, krepak možak, je Jožeta Mazovca krepko in strogo podučeval.

Po hudem zlomu roke je bil precej časa bolan. Med zdravljenjem je Jože mnogo bral razno literaturo — kulturno in politično — ter si tako pridobil toliko znanja, da je spoznal delavsko gibanje in boj delavcev za njihove pravice.

In bistroumen mladenič, poln življenjske sile in poleta, je v vaškem in še bolj v tovarniškem okolju začutil v sebi ukaz, da mora iti po poti z delavci, ki so hoteli v letih 1920—1925 z delom v kulturi in v strokovnih sindikalnih organizacijah izboljšati življenjske razmere delavcev.

Na pobudo takratnega nadučitelja Antona Draščka je bila v Zalogu že pred prvo svetovno vojno pa takoj po njej zelo delavna tedaj ustanovljena čitalnica. Vanjo se je vključevala kmečka in delavska mladina, pa starejši krajani in seveda inteligenca ter železniško uradništvo. V čitalnici je l. 1926 in 1927 deloval tudi Jože Mazovec. Skupaj z Jožetom Kačarjem sta pričela s političnim delom. Ko pa je v čitalnici prišlo do trenj med socialisti in nacionalisti, se je večina z Jožetom Kačarjem odcepila ter 7. avgusta 1927 ustanovila delavsko kulturno društvo Svoboda Zalog. Prvi predsednik je bil Franc Fafur, leto dni kasneje pa je postal predsednik Jože Mazovec. V odboru so bili Jože Kačar, Miha Mehle, Tone Sešek, Peter Čermelj in še nekateri. Ker v šoli Svoboda ni imela prostora, so nekaj časa domovali kar po gostilnah: pri Zimovcu, pri Zihertu in končno v kletnih prostorih pri Alojzu Židanu.

Jože je kmalu postal duhovni vodja Svobode. Režiral je zahtevne igre, npr. Cankarja ipd. Vodil je razne politične tečaje o Marksu, Leninu. Organiziral je tečaj esperanta in Rdečega križa, razne izlete na Janče, na Veliko Planino, v Podgrad, Sostro k sosednji Svobodi, Šentjakob itd. Ti izleti niso bili samo sebi namen, marveč so imeli tudi močan političen značaj in Svoboda Zalog je bilo eno najbolj revolucionarnih in po številu najmočnejše delav-

ske kulturno društvo. Ohranjene slike dokazujejo, da je bil Jože aktiven vsepovsod. Čeprav je bil doma iz Sp. Kašlja, je bil njegov drugi dom Zalog. Nastopal je tudi na občinskih volitvah in protestnih zborovanjih, kjer se je povsod močno zavzemal za delavske pravice.

Kmalu prične Jože Mazovec nastopati tudi v Papirnici Vevče. Ko se je l. 1929—1930 JSZ (Jugoslovanska strokovna zveza sindikatov) upirala političnemu pritisku takratne JRZ in JNS, je skupaj z drugimi nastopal v vodstvu sindikata. Kot član partije je leta 1932 postal prvi sekretar KP v Papirnici Vevče, kjer so še sodelovali Jože Perčič, Franc Kocijančič, Jože Berčič, Henrik Sotral, Viktor Vodnik in Rome.

Še istega leta je Ivan Maček ustanovil rajonski komite Polje, v katerem so sodelovali Polde Maček, Jože Mazovec, Jože Perčič in Adolf Jakhel. Jože je kot sekretar imel veliko odgovornost pred delavci ob raznih štrajkih. Sodeloval je v strokovnem odboru vevških papirničarjev. Med nadaljšim štrajkom — od 14. decembra 1936 do 7. marca 1937 so bili v stavkovnem odboru Polde Tomšič kot predsednik, Jože Perčič, Henrik Sotral, Franc Kocijančič in še nekateri ter zastopniki krščanskih socialistov J. Pangeršič, Edvard Rešek in drugi. Jože je bil stalno povezan s tovarišema Leskoškom in Kidričem. Za Jožeta Mazovca je bila to velika preizkušnja, v kateri se je zelo izkazal kot sposoben politični delavec tako na nenehnih shodih kot na zborovanjih in posvetovanjih z višjimi organi (upravnim svetom Papirnice, Delav-

Jože Mazovec

ske zbornico in drugimi), ki so pritiskali na delavce, da bi popustili s svojimi zahtevami. Deloval je tudi na nešteti zborovanjih z delavci, pri zbiranju pomoči stavkajočim itd.

Vodilni člani KPS so spoznali, da je Jože Mazovec zelo sposoben dejavnik delavskega gibanja. Kot komunist in politični delavec je pričel sodelovati z nešteti višjimi

Člani zaloške Svobode so praznovali 1. maj l. 1930 v Podgradu. Jože Mazovec stoji za dekletoma sredi skupine

člani partije. Imel je z njimi nešteto ilegalnih sestankov in posvetov. Njegov dom na samotnem kraju pod Debnim vrhom pa je bil članom KPS tudi zelo primeren in dostopen pri njih strogo ilegalnem delu. Prihajali so k njemu na dom v letih 1936 do 1940 Tone Tomšič, Boris Kidrič, Franc Leskošek, Miha Marinko, Kraigher, Moškrič, Jakhel, Bobnar in drugi. Pri njem je bilo mnogo konferenc o utrjevanju KP, sestankov o Rdeči pomoči itd.

Jože Mazovec pa ni bil samo dober politični delavec KP, marveč je bil tudi gostoljuben gostitelj članov KPS in organizator pomembnih sestankov. Pri tem pa je sodelovala bolj ali manj vsa družina, katere člani so bili zelo zanesljivi, čeprav je bil Jože večkrat preganjan in zasledovan od bivših jugoslovanskih žandarjev kot »nevaren komunist«.

Prišla je okupacija in s strani domačih izdajalcev je bila družina v veliki nevarnosti. Jožeta so že 16. aprila 1941 aretirali in odpeljali v ljubljanske sodnijske zapore, od koder naj bi bil odpeljan v konfinacijo. Dne 25. aprila so aretirali še Lada in Karla, medtem ko sta Franc in Polde pobegnili v hribe, kjer so se že pričeli organizirati partizani. Jožetu se je posrečilo, da je bil pod pretvezo bolezni poslan v splošno bolnišnico na Zaloški cesti. Čeprav je bil zastražen, nam je nekaterim uspelo priti k njemu na obisk. Poleg raznih novic o delovanju okupatorja smo si izmenjali tudi več bodrilnih besed. Na sprehodu zunaj stavbe je bil Jože zelo razpoložen — kot da bi slutil, da se mu bo posrečilo pobegniti. In res, z dobro organizacijo OF se mu je posrečilo pobegniti iz bolnišnice v partizane.

V partizanih je bil Jože — Tine Dolgan na raznih vodilnih mestih v GŠS, med drugim je bil tudi vodja obveščevalne službe, bil nato namestnik komisarja Cankarjeve brigade in deloval v drugih enotah NOV in POS. Na Kočevskem je bil ranjen. Po kapitulaciji Italije je bil dodeljen varnostni službi. Nazadnje je bil major in šef Narodne zaščite v Sloveniji. Ko je šel organizirat NZ na Primorsko, je v vasi Slavne pri Šempe-tru na Krasju junija 1. 1944 padel v boju.

Jože Mazovec je bil dobro znan delavec, proletarec, politični in kulturni strateg. Imel sem priliko z njim sodelovati, čeprav morda ne toliko kot drugi, in večkrat me je bodril z besedami: »Glej, da boš fante pri Sokolu pravilno učil!« In tako je tudi bilo.

Tako razvita kulturna in politična dejavnost pred prihodom okupatorja v Zalog je imela logično posledico takojšnje organiziranje OF, že v letu 1941 in leta 1942 pa množični odhod založanov v partizane. Nasprotniki niso zaman že pred vojno in med njo označevali kraj kot »komunistični rdeči Zalog«.

V kratkem sestavku seveda ni moč prikazati značaja, vseh sposobnosti, zavzetosti in uspehov Jožeta Mazovca na kulturnem in političnem področju. Vsekakor pa je treba Jožetu Mazovcu dati več priznanja. Ni dovolj samo poimenovanje knjižnice v Mostah po njem. Treba mu je dati vidno obeležje v Zalogu, naše bodoče kulturne dejavnosti in bodoči rodovi naj spoznajo človeka, ki je v Zalogu živel, delal in dosegel mnogo uspehov pri razvijanju delavskega gibanja ter prispeval velik delež k boju in zmagi delavskega razreda — za novo socialistično federativno Jugoslavijo.

ROMAN KLEŠNIK

105

PARTIZANSKA ANEKDOTA

PREVARA

Poleti 1943, ko se je naše vojaško-politično vodstvo NOV in POS ponovno naselilo na Kočevskem Rogu in ustanovilo znamenito Bazo — 20, je bil ustanovljen samostojni bataljon Franca Levstika ali po domače Jurčičev bataljon. Poleg naloge ožjega zavarovanja je bedel tudi nad širšim območjem od Krke do belokranjske proge Novo mesto—Semič—Črnomelj. Takrat je bila ustanovljena tudi 3. četa tega bataljona. Tej sem poveljeval jaz. Nastanili smo se v gozdiču nad vasico Srebotnik, na vzhodnem pobočju Kočevskega Roga. Zgradili smo si kar celo vasico iz fesa in šotorskih kril. Bilo je prijetno, saj je vasica stala na precej veliki ravni pa bila obdana s kraškim skalovjem in gostim grmičevjem.

Vse bi bilo v redu, če ne bi bilo največje nadloge partizanov: uši. Tistega leta jih je bilo izredno veliko. Pa še nadležne so bile in poleg konspiracije so

bile tudi uši vzrok, da smo se večkrat selili...

Neke tople poletne noči se začne Bobi (Ivan Bobnar), komandir voda v četi, na ves glas smejeti:

»Pa sem jih ukanil!«

»Koga?«

Uši!«

Slekel se je bil namreč do golega, obleko vrgel na sredo taborišča in v smehu govoril: »Pa sem jih! Sedaj me iščejo in razočarane ugotavljajo, da me ni. Jaz pa bom, če ne bo kakih ničprida ušivcev iz Soteske (Italijanov), lepo celo noč mirno spal.«

Ni bilo kaj reči: domisljica je bila uspešna in tudi drugi so kasneje počeli tako. Vendar tega početja ni več spremljal tak smeh. Končno pa: Kaj pa bi bilo, če bi se vse taborišče začelo v en glas smejeti. Konspiracije ne bi bilo več ali pa bi kdo mislil, da imamo p-bataljonu šaljivo gledališče!

FRANC SOTLAR

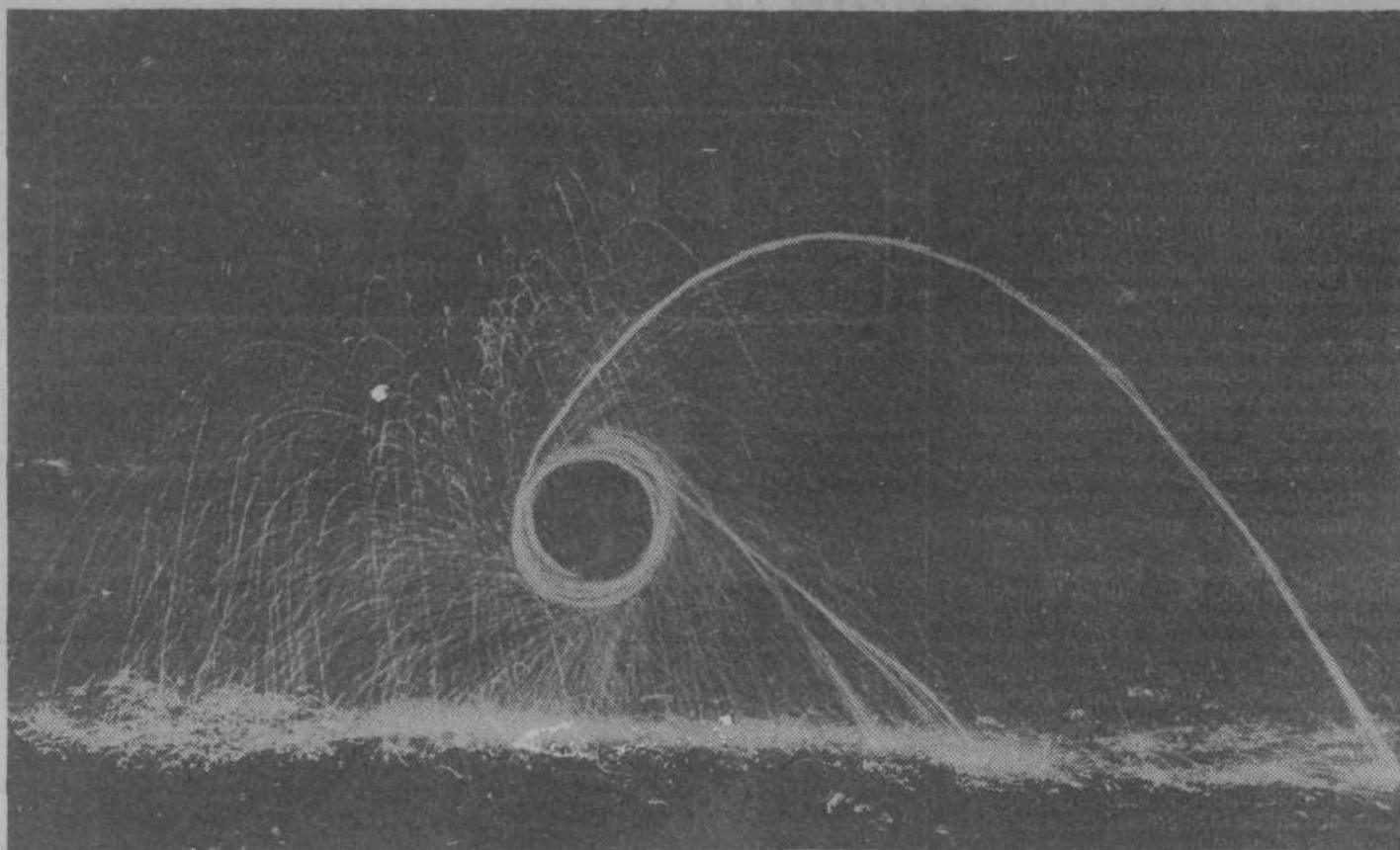

Foto: Janez Juvan

HIŠNI VEČERNIK

NOVOLETNI OGLASI

V poplavi glasil, glasnikov, biltenov in informatorjev je na svetlo prišla tudi prva številka Hišnega večernika s podnaslovom Za nedeljsko uporabo. Leto izdavanja - o -, št. 1, 2, 3, ... 12. Format B 4, naklada 1 (en) izvod.

Velečlenjeni odbor izdajateljev je več dni zasedal, pregledoval prispevke in pridno sodeloval z Unija — papir servisom. Na zadnji seji smo se odločili za samozdajo (samozaložbo) in natisnili 137 strani, zmanjkalo pa je prostora za oglase. Zato jih je ljubeznivo prevzela Naša skupnost in se glasijo takole:

— Oddam vrstni red za vrtec. Naveličal sem se čakati. Takojšnje ponudbe pod »Akontacija 2850 dinarjev«

— Zaradi selitve v novo naselje Fužine prodam več kosov pohištva in drugih stvari. Pohištvo stoji na dvorišču, ker so me že deložirali. Po stvari pridite čimprej, da jih ne bom prisiljen prodati za zvišan stanovanjski polog. Ponudbe pod »1. april 1980«

— Za kurjavo brezplačno oddam stare butare (ribez), 27 celih nič 85kg preklicanih in odsluženih samoupravnih aktov, odslužen pisalni stroj in črno-bel televizor letnik 1961. Ogled in prevzem ob vsakem času. Šifra »Mlad upokojenec, grel se bom vsakega prvega od pokojnine«

— Prodajam grob dvojček na Žalah in nasad cipres doma, ker v žari obojega ne bom več potreboval. Cena 25 tisočakov. Ponudbe pod »Mislim naprej«

— Odstopim šest — (6) dni dopusta, ki ga lani nisem in nisem mogel izkoristiti.

Eventualno zamenjam za plave pone-deljke v letu 1980. »Ugodna zamenjava«

— V najem vzamem usnjeno tesnilo za kolesarsko tlačilko (pumpo) ob torkih in prvih vikendih. Ponudbe pod »Samo še za letos«

— Poceni prodam nalašč karamboliran spaček, letnik 1969, prevoženih 36.000 km. Po delih ga ne dam, ker so še originalni. Na licitaciji ne zahtevam 10 % varščine. Kupnina takoj — dam za štefan... Občinski prometni davek všteti in prometne kazni do 5000 din garantirane. Prodajam za 5DM že jutri, ko ga privlečejo.

— Iščem honorarno delo gospodinje, ker je moja žena uspešno opravila kuharski tečaj. Po zakonu opravljam dela in naloge le 20 ur tedensko, plačljivo v 15 dneh z virmanom. Šifra »Doslej abonent pri La-sanu«

— Foto storitev! Črno-bele v enem dnevu, barvne v enem tednu. Cene po zgledu moččanskih fotografov, prevzem v enem letu! Proti predplačilu slikam poroke in pogrebe na domu. »Jaz«

— Čistim preproge, tekače, obloge, itison, caryl. Hitro in poceni. Kličite tel. št. 4xx-xyx do 8. ure. Ponudbe pod »Le v Zeleni jami ne, tam je že preveč šušmarjev«

— Nudim stalno ali honorarno zaposlitev prepisovalcu družbenih sporazumov in dogovorov v naši občini. Prihodek po učinku, tudi za 25 ur na dan, če pridete uro prej. Delo zagotovljeno, posebno če prinesete izkušnje iz drugih občin. »Cyklo-offset«

— Poštenega najditelja prosim, da mi pošteno vrne pošteno pridobljene dokumente o pošteno končani višji plesni in

srednji pastirski šoli. Po pošteno prekrankani noči sem fascikel izgubil nekje v občini Moste-Polje (obredel sem le okoli 20 lokalov). Nujno potrebujem za zasedbo poslovnega delovnega mesta v tozdu Korak naprej — z novim letom. Informacije »3x5 Povšetove«

— V naši univerzalni družini naslednje usluge:

a) oče in brat avto vleka, non stop
b) dva svaka montirata oljne gorilnike
c) dva naša šolarja opravljata vsa soboslikarska dela, ker sta s peskom ob dnevu mrtvih premalo zaslužila

č) mama, dve hčeri in bodoča svakinja pretipkavajo vse tekste in kemično čistijo besedila

d) stara mama plete po naročilu.
Ponudbe pod »Mala obrt — kmalu bomo pokrili občino z navedenimi uslugami, se priporočamo.«

— Prijatelju J. P. iz Jarš čestitam, za diplomu na pravoznanstveni fakulteti po 14. letu študija. Zahvaljujemo se mu za dolgoletno aktivno udeležbo pri taroku, hribovsko-pivskih izletih in bujenju v kolodvorski restavraciji. Še naprej veliko uspeha!

Upajmo, da bo Hišni večernik še kdaj izšel...

grja

NAŠA SKUPNOST — 25. MAJ

Umetniška priloga. Ureja komisija pri uredniškem odboru Nsk, zanjo odgovarja Marjan Moškič.

ZRNJE IN PLEVE

Še vedno mlatimo žito z administrativnimi cepci.

Ob kruhu in vodi je obsedel, ker je napeljal vso vodo na svoj mlin.

Tisti, ki živi na koruzi, si najbolj želi belega kruha.

Fina moka je kot lepota: mnogo dela je z njo, mnogo stane in hitro se pokvari.

Tudi za zanamce bo ostalo malo skorje — na drevesih.

Idealen stroj: vanj vržeš zrnje, proizvaja pa devize.

IVAN CIMERMAN
Žito

ZAŠTO

*Zašto opada lišće,
zašto vene cveče,
zašto dolazi tuga
umesto sreče?*

*Zašto patim
kad iskreno volim?
Zašto rastanak ovaj
ja ne mogu da prebolim?*

*Zašto mladost večna nije,
što iskrenu ljubav pruža.
Zašto ona umreti mora?*

Jožica Vidoš
Saturnus

ČE MAME NI DOMA

Mame ni bilo doma, v hiši pa sta jokala otroka. Ubogi očka ni vedel, kaj bi storil. Oblekel si je predpasnik, pomil stekleničko za mleko, nato pa se je začel lov za mlekom. Iskal je v omari, pod omaro, za omaro, na omari, pretaknil vso sobo, toda

mleka nikjer. Nazadnje se je ves upehan usedel in začel seštevati razbito posodo: tri steklenice, dve skledi in pepelnik. Otroka sta še vedno jokala, zato se je odločil, da pojde v trgovino po mleko. V copatah in predpasniku je zdirjal v trgovino, s seboj pa nesel stekleničko, da bi mleko hitreje nalil. Kupil je mleko, stopil k blagajni — in — oh, ne — pozabil je denar. Skril je mleko pod predpasnik in se napotil mimo blagajne, kakor da ni kupil ničesar. Blagajničarka pa ni spregledala stekleničke, ki jo je ubogi očka držal v rokah. Ljudje so se nasmihali...

Povedal jim je svojo zgodbo in obljubil, da pri-
nese denar pozneje. Medtem so otroci še vedno jokali in čakali očeta. Končno se je vrnil in mleko takoj pristavil na ogenj. Mleko se je kuhalo, oče pa se je zabaval z otroki. Otroci so pozabili na mleko in na svojo lakoto — pa zaspali. Tudi mleko se je naveličalo čepeti v loncu in je prekipelo.

KSENIJA SMRAJC
OŠ Jožeta Moškriča

*Hodim po pločniku
sonce mi sije v oči
prijetno toplo je že
priprem veke, ljudje
se spremenijo v begajoče
sence, brezoblične utrinke
in ti ljuba si z menoj
kot že neštetokrat
se skupaj sprehajava
srečujeva druge ljudi
pločnik se je spremenil
in zgradbe so vse lepe
obsijane in čudovitih barv
drevje cveti in trava je
tako zelena kot tvoje oči
še le sedaj sem opazil
barvo tvojih oči
in ko me pogledaš
bi se lahko zleknil
nanje in opazoval oblake
pravkar je šel eden mimo
pogledam in ga vidim
odprem oči in ljudje zopet
hodijo mimo mene
in hodim z njim in čakam, da mi sonce
znova posije v oči*

TILEN
Commerce

IGRA

*Ko sem bila še majhna,
sem se igrala s kockami in žogo.
Zdaj, ko hodim v šolo,
se igram z vejicami,
globusom, koreni...
Ko bom odrasla,
se bom poigrala z dečki,
nato z otroško vzgojo,
z bojem za denarjem...
Ko bom ostarela,
se bom za hipec ali dva
poigrala s smrtjo.
In življenje bo tako
le ena sama velika igra.*

ERIKA SOJEVEC
oš Jožeta Moškriča

TEBI V SPOMIN

*Nekoč ko sem ljubila tvoj obraz
ko so me ljubeče gledale tvoje oči
nekoč si mi dejal Ljubim te*

*Nekoč sem bila srečna
da to je bilo nekoč
dnevi polni tebe in tvoje ljubezni*

*Zdaj nič več ne slišim
tvoje tople besede Ljubim te
vidim le tvoj obraz, tvoje oči*

*Slika tvoje podobe si mi dal nekoč
ostal je le spomin, ostale so moje solze
ostala je ta slika*

*Šel si
in te nikoli ne bo.*

BISERKA HABULA
Saturnus

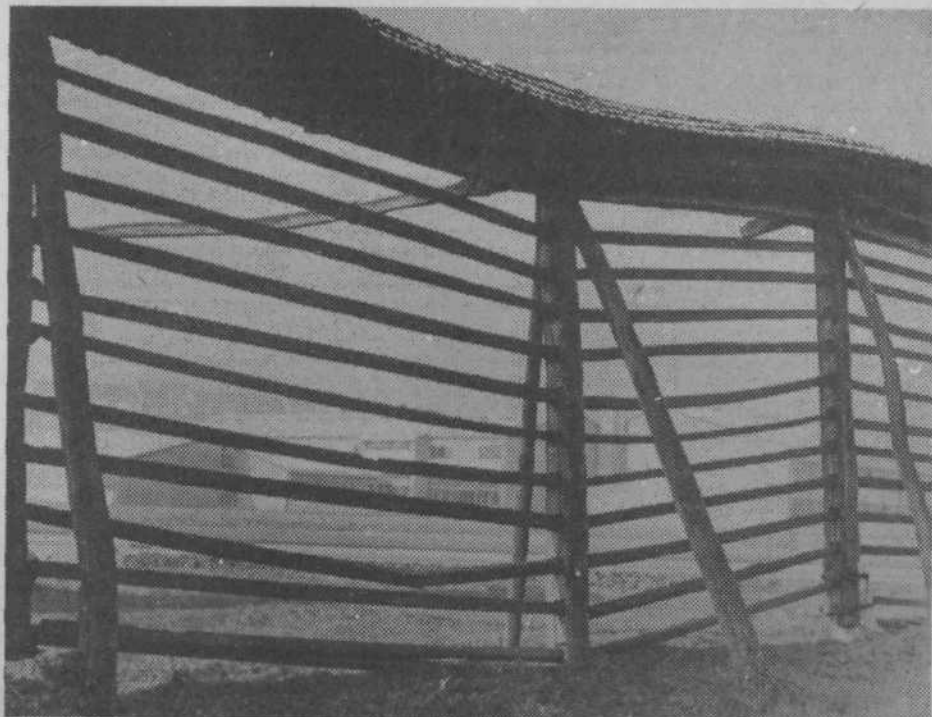

Foto: FOTO KROŽEK OŠ ZALOG

Če bi bila delegatka...

Ko sem bila še čisto majhna, sem že bila delegatka. Resnično, vedno so me prijatelji pošiljali po kostanj v žerjavico. Včasih sem se morala zagovarjati pred sosedi zaradi razbite šipe, spet drugič v imenu vseh opravičevati zaradi poteptanega vrta. Vedno so mi rekli: Ti si najbolj korajžna in jezikava, najbolje boš opravila!

Danes se mnogo govori o delegatskem sistemu. Tudi na naši šoli ga imamo. Ne razumem vsega, pa vendar sem nekaj izluščila iz tega: krog ljudi izbere izmed

sebe najspodobnejšega in ta jih zastopa na raznih sestankih ter govori v njihovem imenu. Ko se vrne s sestanka, jih ponovno obvesti o sklepih s sestanka. Tako lahko vsi ljudje soddločajo o pomembnih stvareh. Nič ne more mimo njih, vsi imajo enake pravice in možnosti do odločitve. Tudi v našem razredu delamo tako. Izbrali smo delegate, najbolj pridne učence, in ti sedaj zastopajo interese razreda. Kako pa bi izgledalo, da bi ves razred šel na sestanek? Nam bi bilo sicer včasih kar všeč, pa ni izvedljivo. Ne vem, kaj je narobe pri starejših. Oni bi vendar morali zelo dobro razumeti delegatski sistem, pa se mi zdi, da ga nekateri ne. Slišim jih govoriti: Kaj naj hodimo na sestanke, en glas več ali manj tako nič ne spremeni! Kaj, če bi vsi tako govorili?

Tudi moj oče je delegat. Opazujem ga. Sedi za mizo, pred njim pa je ogromen kup popisanega papirja. Pripravlja se za sestanek. Njegov obraz je mrk, zdi se mi, da bo vsak čas eksplodiral. Predlagam čisto resno, naj si vzame vsaj dva dni dopusta, da bo lahko vse prebral — pa me nažene iz sobe. In mama! Zadnjič je bila čisto iz sebe, ker je že tretjič zapovrstjo šla na sestanek. Bilo je premalo delegatov in bili so nesklepčni. Ko sem jo potoložila, da se je vsaj malo razgibala na poti, je spet mislila, da jo zafrkavam. Jaz se pa čudim vedno bolj, da so ravno ti, starejši, ki nam solijo pamet, tako neresni. Nam pravijo: »Povej bistvo! Ne čvekaj neumnosti!« Oni pa o stvari, ki bi jo lahko povedali z nekaj stavki, pišejo cele strani. Pravijo nam: »Bodite resni in vestni! Svoje naloge izpolnjujte pošteno!« Sami pa tako neresno opravljajo svoje dolžnosti...

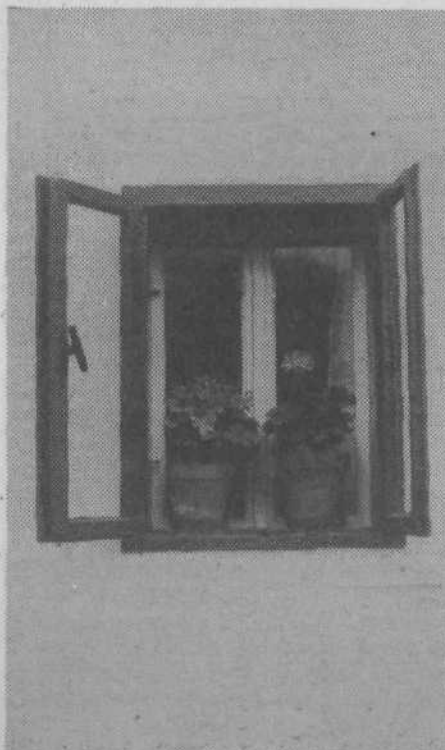
Verjetno ni povsod tako. Ne sme biti! Bilo bi škoda. Če bi bila jaz delegatka, mislim, da bi pošteno opravljala svoje dolžnosti. Bilo bi me sram, da bi izdala prijatelje, ki so me izbrali.

NINA ZADNIKAR 7. e
oš Edvarda Kardelja

Neodpustljivo

*V srcu bol,
a oči začuda mirne.
Le dve kapljici po licih
iščeta poti.
In veke trzajo.
A v srcu vihar
razrašča se v pesem,
v mogočno himno,
v eno samo,
neumljivo, pretresljivo himno,
neodpustljivo.*

BOJAN KOZLEVČAR
Saturnus

Okno — Foto: D. JEŽ

Odpri svoje srce, človek

Odpri svoje srce, človek!

*Srce,
oblitlo s sladkimi besedami.
Odpri ga, pokaži ga vsem,
da bodo vedeli,
kaj se skriva v njem:
polno je umazanije, zastrupljene krvi.
Polno je človeških krikov,
prestrašenih in grozljivih.
Pokaži, človek,
srce!
Človek?
Ne!
Človek ni več človek.
Človek je zver!
Zver,
ki ubija in mori,
ki krade in pušča.
Za seboj pušča
solze,
krvave sledove,
do neba segajoče krike,
obup in strah,
ki se zrcali v očeh nedolžnih ljudi.
Milijone in milijone let
je zver potrebovala,
da je dosegla svoj cilj.
In sedaj se vrača
po že prehojeni poti
tja, od koder je prišla.
Človek?!
Ne človek — zver!
In zato — odpri svoje srce, ti zver!
Pokaži ga vsem.
Nato pa
izluj vso zastrupljeno kri,
vse presunljive krike,
vse grehe.
Otresi se oklepa smrti!
Odrini njene bele roke!
Odpri oči!
Olajšaj si vest!
Reši svojo dušo!
Postani zopet — ČLOVEK.*

MIRJANA IVANOVIČ
oš Jožeta Moškriča

MOJ GREH

*Gora steguje svoje roke oblakov,
obraz svoj vidim v plamenu.
Nisem ubijal, kradel,
moj greh je večji od obeh;
sojeno je, da*

ukradem sam sebe.

*Dva svetla pramena je zasekal avtomobil,
meni pogleda ni privoščil.
Bežim v kozmično brezčutnost,
mejači žitja mi sledijo:
sojeno je, da*

oslepim sam sebe.

*In NEKDO bo spet zmagoslavno
zasedel moje mesto in mene spet
pahnil v smrtni greh.
Svoj greh bom pokril s plaščem vsakdanjosti,
tovornjak grehov bom položil na oltar.
Zaman.
Ne utečem;
sojeno je, da*

zažgem sam sebe.
JANEZ GRČAR